1961
ମାର୍ଚ୍ଚ 7

ବାୱା ହରିଗିର

ବନାମ

ସହାୟକ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ, ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି, ଭୋପାଳ

(ପ୍ରଧାନ ବିଚାରପତି ବି. ପି. ସିନ୍ହା, ଏସ୍. କେ. ଦାସ, ଏ. କେ. ସରକାର, ଏନ୍. ରାଜଗୋପାଳ ଆୟଙ୍ଗର ଏବଂ ଜେ. ଆର. ମୁଧୋଲକର, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିବୃନ୍ଦ)

ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି - ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି ଭାବେ ସମ୍ପତ୍ତିର ଘୋଷଣା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା - ବିକ୍ରିର ନିଶ୍ଚିତକରଣ - ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବା ଲାଗି ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକଙ୍କ କ୍ଷମତା - ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି ପ୍ରଶାସନ ଅଧିନିୟମ, 1950 (31/1950) ର ସାମ୍ବିଧାନିକ ବୈଧତା, ଧାରା 2 (d), 40 (4) (a)-ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନ, ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2), 31 (5) (b) (iii) I

ଅପିଲକାରୀ ଆର୍. ଆର୍. ଙ୍କ ଠାରୁ କିଛି ଜମି କିଣିଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଜଣେ ଅଭିଳାଷୀ ବାସ୍ତୁହରା ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେ ପାକିସ୍ତାନ ଅଭିମୁଖେ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ I ସହାୟକ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ କାରଣ ଦର୍ଶାଇବା ପାଇଁ ଏକ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଜାରି କରିଥିଲେ ଯେ କାହିଁକି ଜମିକୁ ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ, ଏବଂ ଅପିଲକାରୀଙ୍କ କଥା ଶୁଣିବା ପରେ ସେ ଜମିକୁ ବସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ I ଏହି ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ଅପିଲ ଏବଂ ଏକ ପୁନରୀକ୍ଷଣ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା I ଅପିଲକାରୀ ବିକ୍ରୟକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି ପ୍ରଶାସନ ଅଧିନିୟମ, 1950 ର ଧାରା 40 ଅନୁଯାୟୀ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକଙ୍କ ନିକଟରେ ମଧ୍ୟ ଅପିଲ କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଆବେଦନପତ୍ର ଧାରା 40 (4) (a) ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା କାରଣ ବାସ୍ତୁହରା ବିକ୍ରୟକୁ ସମ୍ପାଦନ କରିବାରେ ସତ୍ ବିଶ୍ୱାସରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲେ I ଅପିଲକାରୀ ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରୁଥିବା ଅଧିନିୟମର ଧାରା 2 (d) ଏବଂ ଧାରା 40 (4) ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକଙ୍କୁ କାଏମ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଆବେଦନକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବାକୁ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31(2) କୁ ଉଲ୍ଲଂଘନ କରିଛି ଯେହେତୁ ସେମାନେ ରାଜ୍ୟକୁ ଆଇନ ର ପ୍ରାଧିକାର ବିନା ସମ୍ପତ୍ତି ଛଡ଼ାଇ ନେବାକୁ ସକ୍ଷମ କରିଥିଲେ I

1961
ବାଙ୍କା ହରିଗିର
ବନାମ
ସହାୟକ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ,
ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି,
ଭୋପାଲ
ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ମୁଧୋଲକର

ନିର୍ଣ୍ଣିତ ହେଲା, ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (5) (b) (iii) ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ଦ୍ୱାରା ଧାରା 2 (d) ଏବଂ 40 (4) ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇନାହିଁ । ଧାରା 31 (5) (b) (iii) ର ସୁରକ୍ଷା କେବଳ ଏକ ଆଇନ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ନଥିଲା, ଯାହା କୌଣସି ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଥିଲା, ବରଂ ଏହା ଏପରି ଏକ ଆଇନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଥିଲା, ଯାହା କୌଣସି ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି ଭାବେ ଘୋଷଣା କରିବା ପାଇଁ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା ଏବଂ ଘୋଷଣା ପାଇଁ ମାନଦଣ୍ଡ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଥିଲା । ଅଧିନିୟମର ଧାରା 40 (4) (a), ଯାହା କାଏମ ପାଇଁ ଏକ ଅପିଲକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବା ପାଇଁ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନକାରୀଙ୍କୁ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା, ଏହି ଆଧାରରେ ଯେ କାରବାର ସତ୍ ବିଶ୍ୱାସରେ କରାଯାଇ ନାହିଁ, ତାହାକୁ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନକାରୀଙ୍କୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ ହେଇଛି ବୋଲି ଆପତ୍ତି କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । କ୍ଷମତା ନ୍ୟାୟିକ କ୍ଷମତାର ସ୍ୱଭାବରେ ଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରଶ୍ନ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ ଏକ ମାନଦଣ୍ଡର ଅନୁପସ୍ଥିତି ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଅସାମ୍ବିଧାନିକ କରିପାରିବ ନାହିଁ ।

ମୂଳ ଅଧିକରିତା : ଅପିଲ ସଂଖ୍ୟା 87/1957 ।

ମୌଳିକ ଅଧିକାରର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 32 ଅନୁଯାୟୀ ଅପିଲ।

ଅପିଲକାରୀ ତରଫରୁ ବି. ଡି. ଶର୍ମା । ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏନ୍. ଏସ୍. ବିନ୍ଦ୍ରା, ଆର୍. ଏଚ୍. ଢେବର ଏବଂ ଟି. ଏମ୍. ସେନ୍ ।

1961 ମାର୍ଚ୍ଚ 7 । ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା

ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ମୁଧୋଲକର

ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ମୁଧୋଲକରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା,- ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 32 ଅଧୀନରେ ଏହି ଆବେଦନରେ ଅପିଲକାରୀ ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି ପ୍ରଶାସନ ଅଧିନିୟମ, 1950 (1950ର XXXI) ଏବଂ ବିଶେଷ କରି ଧାରା 2(d) ଏବଂ ଧାରା 40ର ଉପଧାରା (4)ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅସାମ୍ବିଧାନିକ । ତାଙ୍କ ମତରେ, ଅଧିନିୟମର ଧାରା 40 ର ଉପ-ଧାରା (4) ଅନୁଯାୟୀ ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତିର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ପାରିତ ଆଦେଶ ପ୍ରଭାବ ହେଉଛି ଆଇନ ର ପ୍ରାଧିକାର ବିନା ତାଙ୍କ ସମ୍ପତ୍ତି ଛଡ଼ାଇ ନେବା । ସେ ଆହୁରି ଯୁକ୍ତି କରିଛନ୍ତି ଯେ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକଙ୍କ ଆଦେଶ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ରୀତିରେ ଭେଦଭାବ ଅଟେ । ଏଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି ଦୁଇଟି ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟ ଯାହା ଅଧୀନରେ ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ଯୁକ୍ତିକୁ ବର୍ଗୀକୃତ କରାଯାଇପାରିବ ।

ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ତଥ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ କୁହାଯାଇପାରେ । ଅପିଲକାରୀ ପୂର୍ବତନ ଭୋପାଳ ରାଜ୍ୟରେ ଜଣେ ବାବୁ ରେହମତୁଲ୍ଲାଙ୍କ ଠାରୁ 1950 ମସିହା ଜୁନ୍ 23ରେ 3, 500ଟଙ୍କା ଜରସମନ ମୂଲ୍ୟରେ 195·51 ଏକର ଜମି କିଣିଥିଲେ । ରେହମତୁଲ୍ଲାଙ୍କୁ ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତିର ସହକାରୀ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜଣେ ଅଭିଳାଷୀ ବାସ୍ତୁହରା ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା । ସମାୟାନୁକ୍ରମେ ସେ 1951 ମସିହା ଜୁନ୍ 20ରେ ଭାରତ ଛାଡ଼ି ପାକିସ୍ତାନ ଯାଇଥିଲେ ।

1951 ମସିହା ଜୁନ୍ 12ରେ, ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତିର ସହକାରୀ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଏକ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଜାରି କରି କାରଣ ଦର୍ଶାଇବାକୁ କହିଥିଲେ ଯେ ସେ ରେହମତୁଲ୍ଲାଙ୍କଠାରୁ କିଣିଥିବା ଜମିକୁ "ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି" ବୋଲି କାହିଁକି ଘୋଷଣା କରାଯିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଅପିଲକାରୀଙ୍କୁ ଶୁଣିବା ପରେ ଏହି ସମ୍ପତ୍ତିକୁ 1951 ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ 8ରେ ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା । ଅପିଲକାରୀ ଅଧିନିୟମ ଅନୁସାରେ ଆବେଦନର ସେହି ଆଦେଶ ତଥା ପୁନରୀକ୍ଷଣରେ ଆପତ୍ତି କରିଥିଲେ କିନ୍ତୁ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ । ଭୋପାଳର ନ୍ୟାୟିକ ଆୟୁକ୍ତ ସମ୍ମୁଖରେ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଏକ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଅପିଲ1954 ମସିହା ଜୁଲାଇ 14 ରେ ମୂଳରୁ ଖାରଜ ହୋଇଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ସେ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ *32 ଅନୁଯାୟୀ* ଏହି ଅଦାଲତକୁ ଆସିଛନ୍ତି ।

ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବି. ଡି. ଶର୍ମା ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଯେଉଁ ପ୍ରଥମ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି, ତାହା ହେଉଛି ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି ଅଧିନିୟମ ଏବଂ ବିଶେଷ କରି ଧାରା 2 (d) ଏବଂ 40 (4)ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅସାମ୍ବିଧାନିକ, କାରଣ ସେମାନେ ସମ୍ବିଧାନର ଧାରା 31 (2) ଅନୁଯାୟୀ ଆବଶ୍ୟକ କୌଣସି କ୍ଷତିପୂରଣ ନଦେଇ ରାଜ୍ୟକୁ ସମ୍ପତ୍ତି ନେଇଯିବାକୁ ସକ୍ଷମ କରନ୍ତି । ଏହି ଯୁକ୍ତିର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉତ୍ତର ହେଉଛି ଯେ ଭାରତ ସରକାର ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦେଶର ସରକାରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ରାଜିନାମାର ଅନୁସରଣରେ କିମ୍ବା ଆଇନ ଦ୍ୱାରା ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି ବୋଲି ଘୋଷିତ ସମ୍ପତ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ କରାଯାଇଥିବା ଆଇନର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31ର ଖଣ୍ଡ 2ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହେବ ନାହିଁ । ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (5) (b) (iii) ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ, ଯାହା ଏହିପରି :

"ଖଣ୍ଡ (2) ର କୌଣସି ବିଷୟ ପ୍ରଭାବିତ କରିବ ନାହିଁ -

1961
ବାଞ୍ଛା ହରିଗିର
ବନାମ
ସହାୟକ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ,
ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି,
ଭୋପାଳ
ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ମୁଧୋଲକର

(b) କୌଣସି ଆଇନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଯାହା ରାଜ୍ୟ ଏହା ପରେ କରିପାରିବ -

(iii) ଭାରତ ସର୍ବଭୌମତ୍ୱ ସରକାର କିମ୍ବା ଭାରତ ସରକାର ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦେଶର ସରକାର ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ରାଜିନାମାର ଅନୁସରଣରେ, କିମ୍ବା ଅନ୍ୟଥା, ଆଇନ ଦ୍ୱାରା ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି ବୋଲି ଘୋଷିତ ସମ୍ପତ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ । "

"ଶ୍ରୀ ଶର୍ମା, ତଥାପି, ଯୁକ୍ତି କରିଛନ୍ତି ଯେ ଉପରୋକ୍ତ ଖଣ୍ଡ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ସୁରକ୍ଷା ଏକ ଆଇନରେ ସୀମିତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଯାହା ନିଜେ କୌଣସି ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି ବୋଲି ଘୋଷଣା କରେ ଏବଂ କୌଣସି ଆଇନକୁ ନୁହେଁ ଯାହା କୌଣସି ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି ଭାବରେ ଘୋଷଣା କରିବାକୁ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରେ | ଏହି ଯୁକ୍ତିକୁ ଆମେ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବୁ ନାହିଁ । "ଆଇନ ଦ୍ୱାରା ବାସ୍ତୁହରା ହୋଇଥିବା ସମ୍ପତ୍ତି ବୋଲି ଘୋଷିତ ସମ୍ପତ୍ତି" ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ସେହି ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବ ଯାହାକୁ ବାସ୍ତୁହରା ହୋଇଥିବା ସମ୍ପତ୍ତି ଭାବରେ ଘୋଷଣା କରାଯାଇପାରିବ । ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଏକ ଆଇନ କେଉଁ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର ହୋଇଥିବା ସମ୍ପତ୍ତି ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯିବ ତାହା ସ୍ଥିର କରିବା ପାଇଁ ମାନଦଣ୍ଡ ସ୍ଥିର କରିବା ସହିତ ଜଡିତ ହେବ ଏବଂ ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି ଭାବରେ ବିବେଚିତ ହେବାକୁ ଥିବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସମ୍ପତ୍ତି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରିବାକୁ ଆଶା କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ | ଆମେ ଉପରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିବା ସାମ୍ବିଧାନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ସୁରକ୍ଷା ଶ୍ରୀ ଶର୍ମାଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ଅନୁଯାୟୀ ସୀମିତ ନୁହେଁ, ବରଂ ଏକ ଆଇନକୁ ବିସ୍ତାର କରେ ଯାହା ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବାର ମାନଦଣ୍ଡ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ପ୍ରଦାନ କରେ |

ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲଙ୍କ ପରବର୍ତ୍ତୀ ତର୍କ ହେଉଛି ଯେ ପ୍ରଶ୍ନରେ ଥିବା ସମ୍ପତ୍ତି ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି ନୁହେଁ ଏବଂ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (1) ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏହାକୁ ନେବା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ | ଏହି ତର୍କକୁ ପ୍ରଶଂସା କରିବା କଷ୍ଟକର । ଧାରା 31 (1) ଯାହା ନିଷେଧ କରେ ତାହା ହେଉଛି " ସମ୍ପତ୍ତିର ବଞ୍ଚିତକରଣ ଆଇନର ପ୍ରାଧିକରଣ ବ୍ୟତିରେକ ।" ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ ଅପିଲକାରୀ କହିପାରିବେ ଯେ ସେ ତାଙ୍କ ସମ୍ପତ୍ତିରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଛନ୍ତି କାରଣ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହା ଘୋଷଣା କରାଯାଇଛି ଯେ ଏହା ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି | କିନ୍ତୁ ପରେ ଏହି ଘୋଷଣା ସଂସଦ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣୀତ ଏକ ଆଇନର ଅନୁସାରେ କରାଯାଇଛି । ତାଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ, ଯଦି ଆମେ ବିଚାର କରିଥାନ୍ତୁ ଯେ ଏହି ଆଇନ ଅସାମ୍ବିଧାନିକ, ତେବେ ସ୍ଥିତି ଭିନ୍ନ ହୋଇଥାନ୍ତା ।

ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲଙ୍କ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଯୁକ୍ତି ହେଉଛି ଯେ ଧାରା 40, ଉପଧାରା (4) ର ଖଣ୍ଡ (a) ଏବଂ (c) ପରିସର ବାହାରେ କାରଣ ଏଗୁଡ଼ିକ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକଙ୍କୁ ମନଇଚ୍ଛା କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି । ବିବାଦ ଉଠାଇବାର କାରଣ ହେଉଛି ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଧାରା 40 ଅନୁଯାୟୀ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକଙ୍କ ନିକଟରେ ତାଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ବିକ୍ରୟକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଅପିଲ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହି ଆଧାରରେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ବାସ୍ତୁହରା ବିକ୍ରୟକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବାରେ ସତ୍ ବିଶ୍ୱାସରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲେ ।ଧାରା 40 ର ଉପ-ଧାରା (4)ରେ ଏହିପରି କୁହାଯାଇଛି :

"ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ ବିହିତ ରୀତିରେ ଏହି ଆବେଦନପତ୍ର ଉପରେ ତଦନ୍ତ କରିବେ ଏବଂ ଆବେଦନପତ୍ରକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିପାରିବେ, ଯଦି ସେ ମତ ଦିଅନ୍ତି ଯେ:

(a) କାରବାର ସତ୍ ବିଶ୍ୱାସରେ କିମ୍ବା ମୂଲ୍ୟବାନ ଜରସମନ ପାଇଁ ସମ୍ପାଦନ କରାଯାଇ ନାହିଁ; କିମ୍ବା

(c) ବର୍ତ୍ତମାନ ବଳବତ୍ତର ଥିବା କୌଣସି ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ କାରବାର ନିଷିଦ୍ଧ; କିମ୍ବା

(c) ଅନ୍ୟ କୌଣସି କାରଣରୁ କାରବାର ନିଶ୍ଚିତ ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ଆମେ ଏଠାରେ କେବଳ ଧାରା (40)(4) ର ଖଣ୍ଡ (a) ସହିତ ଚିନ୍ତିତ, ଯାହାକୁ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିଲେ, ଖଣ୍ଡ (c) ସହିତ ନୁହେଁ । ତେଣୁ, ଆମେ ଆମର ମନ୍ତବ୍ୟକୁ ଧାରା 40 ର ଉପଧାରା(40) ର ଖଣ୍ଡ (a) ରେ ସୀମିତ ରଖିବୁ ଯାହା ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା କାରବାରର ସତ୍ୟତା କିମ୍ବା ବୈଧତା ବିଷୟରେ ତଦନ୍ତ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ କରିଥାଏ ଏବଂ ଖଣ୍ଡ(a) ତାଙ୍କୁ କ୍ଷମତା ଦେଇଥାଏ ଯେ ଯଦି ସେ ଜାଣିବାକୁ ପାଆନ୍ତି ଯେ ଏହା ସତ୍ ବିଶ୍ୱାସରେ ପ୍ରବେଶ କରାଯାଇ ନାହିଁ ତେବେ ଏହାକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ମନା କରି ପାରିବେ । ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲଙ୍କ ଅନୁଯାୟୀ "ଉତ୍ତମ ବିଶ୍ୱାସ" ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ "ପିଚ୍ଛିଳ" ଏବଂ କୌଣସି ମାନକ କିମ୍ବା ମାନଦଣ୍ଡ ପ୍ରଦାନ କରେ ନାହିଁ ଯାହା ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁରୂପ କରିବାକୁ ପଡିବ | "ଉତ୍ତମ ବିଶ୍ୱାସ" ଶବ୍ଦଟି ଅନେକ ଆଇନରେ ରହିଛି ଏବଂ ଆଇନ ଅଦାଲତରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅର୍ଥ ହାସଲ କରିଛି, ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଏହା ସୂଚିତ କରାଯାଇପାରେ ଯେ ଧାରା 40 ର ଉପଧାରା (4) ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ କ୍ଷମତା ନ୍ୟାୟିକ କ୍ଷମତାର ସ୍ୱଭାବରେ ଅଛି ଏବଂ ତେଣୁ, ପ୍ରଶ୍ନ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ ଏକ ମାନକ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅସାମ୍ବିଧାନିକ ହେବ ନାହିଁ |

1961
ବାଞ୍ଚା ହରିଗିର
ବନାମ
ସହାୟକ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ,
ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତି,
ଭୋପାଲ
ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ମୁଧୋଲକର

ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲ ଯୁକ୍ତି ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ ଯେ ହସ୍ତାନ୍ତରକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଉତ୍ତମ ବିଶ୍ୱାସର ଅଭାବ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ ଏବଂ ହସ୍ତାନ୍ତରକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରଦାନ ନକରିବା ପାଇଁ ଏହାକୁ ଏକ କାରଣ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଏବଂ ଯଦି ଏହା ଦର୍ଶାଯାଇନଥାଏ ଯେ ହସ୍ତାନ୍ତରକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ତମ ବିଶ୍ୱାସର ଅଭାବ ଥିଲା, ତେବେ ହସ୍ତାନ୍ତରକୁ ଧାରା 40 ର ଉପଧାରା (4) ଅନୁଯାୟୀ ନିଶ୍ଚିତ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ତେବେ ସେ ଏହି ଯୁକ୍ତିକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇନଥିଲେ ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ *ରାବିଆ ବାଇ ବନାମ ବାସ୍ତୁହରା ସମ୍ପତ୍ତିର ମହାତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ*[1] ରେ, ଏହି ଅଦାଲତର ଆଦେଶ ଏହି ଆଧାରରେ ହସ୍ତାନ୍ତରକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ମନା କରିଦେଇଛନ୍ତି *ଯେ ବାସ୍ତୁହରା ଏହାକୁ ମନ୍ଦ ବିଶ୍ୱାସରେ ସମ୍ପାଦନ କରାଇଛନ୍ତି ।*

ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲଙ୍କ ଶେଷ ଯୁକ୍ତି ହେଉଛି ଯେ କାରବାରର ନିଶ୍ଚିତକରଣ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଭେଦଭାବ କରାଯାଇଛି । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ରେହମତୁଲ୍ଲାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କୁ ଜମି ବିକ୍ରି ହେବା ପୂର୍ବରୁ, ରେହମତୁଲ୍ଲା କିଛି ନର୍ସଙ୍କୁ ଏକ ଘର ବିକ୍ରି କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେହି ବିକ୍ରି ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଜରସମନ ପାଇଁ ହୋଇନଥିବା ଜଣାପଡ଼ିଲା, କିନ୍ତୁ ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହା ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇଥିଲା, ଯେତେବେଳେ କି ତାଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ବିକ୍ରି, ଯଦିଓ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଜରସମନ ପାଇଁ ବୋଲି ଜଣାପଡ଼ିଲା, ତାହା ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇନଥିଲା । ଆମେ ଦୋହରାଇବୁ ଯେ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକଙ୍କ ଆଦେଶ ହେଉଛି ଏକ ନ୍ୟାୟିକ ଆଦେଶ ଏବଂ ଯେହେତୁ କେବଳ ଗୋଟିଏ ମାମଲା ପରିଚାଳନା କରିବାରେ ସେ ଭୁଲ କରିଥାଇପାରନ୍ତି, ତେଣୁ ଅପିଲକାରୀ ପ୍ରତି ଭେଦଭାବ କରାଯାଇଛି ବୋଲି ଆମେ କହିପାରିବା ନାହିଁ । ଏହି ଅପିଲ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଭିତ୍ତିହୀନ ଏବଂ ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ବିନା ଖର୍ଚ୍ଚରେ ଖାରଜ କରାଯାଇଥାଏ ।

ଅପିଲ ଖାରଜ ହେଲା ।

[1] [1961] 3 S.C.R. 448

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟାବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର :

କ୍ରିଷ୍ଣା ଦାଶ

ଅନୁବାଦିକା, ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।